

GREGORI MIR MAYOL, HISTORIADOR I POLÍTIC
(1939-2016)

Gregori Mir va néixer a Campos pocs dies després de la victòria del bàndol franquista en la Guerra Civil (11 d'abril de 1939). És una dada biogràfica que a la força és rellevant. Fou el darrer de set germans. El pare, empleat de la Caixa de Pensions de Catalunya i Balears, pertanyia a una família de petits propietaris. La seva primera formació va ser a les diferents escoles del seu poble. També hi va estudiar els dos primers cursos de batxillerat, al col·legi Fra Joan Ballester. L'any 1951, quan la família s'establí a Palma, va continuar els estudis al col·legi de Sant Francesc i, posteriorment, a l'Institut Ramon Llull.

De molt jove va entrar en contacte amb la cultura catalana de Mallorca: el seu pare era subscritor de la col·lecció «Les Illes d'Or» de l'editorial Moll, fet que li va permetre llegir els autors mallorquins del període que va de la Renaixença fins a la dècada de 1950. Als disset anys va publicar els seus primers poemes, característicament adolescents, a *Ponent*. L'entorn d'aquesta revista, dirigida per Llorenç Vidal, va ser el primer que va aixoplugar les seves inquietuds literàries. Ben aviat també va conèixer personalment alguns dels escriptors illencs més destacats de l'època: Josep M. Llompart, Jaume Vidal Alcover, Llorenç Villalonga, Bernat Vidal i Tomàs, Josep M. Palau i Camps, Baltasar Porcel... Amb ells participà ocasionalment a la tertúlia que feien al cafè Riskal de Palma. L'any 1960 ja varen sortir els seus primers articles al *Santanyí*, un quinzenal que impulsava l'apotecari Vidal i Tomàs. Són uns escrits que tenen una explícita voluntat crítica. En dos casos, reflexiona sobre la seva generació, i ho fa sense condescendència, fins al punt de qualificar-la de mediocre. En els altres dos,¹ analitza amb lucidesa el fenomen del teatre regional mallorquí, costumista i dialectal, el qual acusa d'evadir-se «de la problemàtica del hombre de estos tiempos tormentosos». Des de la consideració del teatre com l'instrument «por el cual la sociedad se muestra a sí misma», Mir assenyala els models que li semblen desitjables. Entre els externs, l'Ibsen d'*Un enemic del poble* i el neorealisme cinematogràfic italià, en concret *El lladre de bicicletes* de Vittorio de Sica. Dels propis, *Els condemnats* de Porcel, una obra que, segons Mir, és una mostra de teatre vertader i modern, «la viva lanza para derrotar a la risotada regional, siendo su acción estimulante para nosotros, sus compañeros, ya que algunos hemos empezado obras teatrales». Gregori Mir durant la seva primera joventut va tenir aspiracions de creador literari, com a poeta i com a autor teatral. Aquesta vocació primerenca, a la maduresa va ser del tot substituïda per una altra, ja perdurable, la de la reflexió assagística i la investigació històrica.

Va cursar els dos primers anys de la carrera de Dret a la Universitat de Navarra. La va continuar a la Universitat de Barcelona, com alumne lliure. Va acabar la llicenciatura el 1964. Entremig, féu el servei militar a Melilla (1961-1962). A la ciutat nord-africana, va coincidir amb Josep Melià. Ambdós, a més de participar en les trobades freqüents que feien els soldats mallorquins, compartiren la lectura de *Nosaltres els valencians* de Joan Fuster. El llibre els va interessar tant que varen debatre molt a fons el seu contingut. També es plantejaren si era possible escriure una obra semblant en referència a Mallorca. Melià la va acabar fent: *Els mallorquins* (1967). En acabar el servei militar, Mir començà a treballar a la Caixa de Pensions de Catalunya i Balears, i va ser destinat a les sucursals de Muro i Sa Pobla. Tota la seva vida laboral posterior, fins al 1989, continuà estant lligada a la mateixa entitat, en concret als seus serveis jurídics. El 1963 es va casar amb Maria Antònia Suau Bonet. El matrimoni va tenir dos fills: Miquel (1964-1993) i Maria del Mar (1966). El 1968 la família es va establir a Barcelona. Hi residiren fins el 1979, quan retornaren a Palma.

La segona meitat dels anys seixanta Gregori Mir va desenvolupar una important tasca de pro-

1. «El ahora de nuestro teatro», 22-X-1960, p. 4, i «Nuestro teatro verdadero», 5-XI-1960.

moció cultural i, en algun cas, d'activitat ja clarament parapolítica. Així, els estius de 1965, 1966 i 1967 va organitzar a Campos, amb un grup de joves del poble —un d'ells el poeta Damià Huquet—, uns cicles de conferències sobre temes diversos relacionats amb Mallorca. L'objectiu era fomentar el coneixement de l'illa i alhora crear consciència cívica sobre la seva personalitat cultural i nacional. Amb la participació de molts dels escriptors i intel·lectuals mallorquins més rellevants del moment (Francesc de Borja Moll, J. M. Llompart, J. Melià, Joan Veny, B. Vidal i Tomàs, Blai Bonet, Aina Moll, Gabriel Janer Manila, Bartomeu Fiol, el mateix G. Mir...), aquestes conferències aconseguiren un ressò que va anar molt més enllà del municipi. Els cursos 1966-1967 i 1967-1968, Mir va impartir dues conferències a les Aules de Teatre i Novel·la que se celebraren a Palma, amb la participació de primeres figures de la cultura catalana i castellana. Amb les seves intervencions va analitzar el desenvolupament històric que el teatre i la novel·la havien tingut a l'illa. El contingut d'aquestes conferències va ser la base del seu primer llibre: *Literatura i societat a la Mallorca de postguerra* (1970). Segons diu J. M. Llompart al pròleg, era «la primera vegada que es plantejava un estudi sociològic de la història de la nostra cultura literària». Es tracta d'una obra que en el moment de la seva publicació va ser molt innovadora, tant metodològicament com en la interpretació dels fets. No hi trobem la voluntat de fer la valoració estètica de les obres literàries, més aviat el que es pretén és analitzar-les com a reflex de l'estructura social. Així, a «Teatre mallorquí i postguerra» ens ofereix una història esquemàtica de la tradició teatral mallorquina, pròpia d'una societat preindustrial, caracteritzada per l'hegemonia absoluta del costumisme entre els sectors populars al llarg del segle XIX i fins a la dècada de 1950. Sobretot són molt interessants els comentaris sobre el teatre regional de la postguerra ja que són formulats en el temps real en què globalment —els autors, la companyia, el públic, la crítica— ja havia entrat en la fase de crisi que acabaria essent la definitiva. El segon treball inclòs al volum, «Novel·la i societat a la Mallorca de postguerra», primer ofereix un breu esbós de la precària història del gènere a la literatura insular; tot seguit, parla dels novel·listes dels anys cinquanta i seixanta, especialment de tres: B. Bonet, B. Porcel i Antònia Vicens. En coincidència amb la crítica literària marxista, Mir manifesta que «a un determinat estadi d'evolució socioeconòmica correspon una determinada literatura» i que el que cal «és anar al carrer a cercar els testimoniatges de la nostra època, dels nostres dies, i expressar-los amb un llenguatge clar». En tot moment té una actitud programàtica que coincideix amb el realisme històric.

Els anys 1966 i 1967, juntament amb Climent Garau i Pere Jofre, va promoure la realització de dues trobades —a S'Arracó i a Lluç— d'intel·lectuals dels Països Catalans amb l'objectiu de parlar de la situació nacional i política de cada un d'ells i de la possibilitat d'establir lligams i línies de col·laboració en el futur immediat. Alguns dels assistents a les reunions, en uns casos tan sols a una i altres a totes dues, varen ser Miquel Coll i Alentorn, Joan Fuster, Ricard Pérez Casado, Antoni-Lluç Ferrer, Pere Llabrés, Guillem Crespi, Francesc Moll Marquès, Josep M. Benet i Jornet, Joan Lluís Marfany... El 1976 Gregori Mir va prendre part en l'assemblea constituent del Partit dels Socialistes de Catalunya-Congrés, del qual va ser militant. Per a les eleccions estatals del 20 de juny de 1977, va participar en la temptativa de crear a les Balears una coalició «que fos un projecte polític ambiciós que representàs una síntesi de la tradició liberal i de l'esquerra democràtica [...] amb una idea clara de país o de nació».² Finalment, per discrepàncies amb algunes de les decisions que s'adoptaren —sobretot respecte al paper que hi havia de tenir J. Melià—, es va desentendre de la candidatura, la qual, amb el nom d'Unió Autonomista, va ser encapçalada per J. Melià, al Congrés, i per C. Garau, al Senat. Dos anys després, en representació del PSOE, Mir fou elegit Senador per Mallorca. Va exercir-hi entre el 9 d'abril de 1979 i el 31 d'agost de 1982, i fou membre de la Comissió Constitucional i de les de Justícia i Interior i de la de Suplicatoris. Segons Fèlix

2. «En record de Josep Melià», p. 194-195, inclòs a: G. Mir: *Sobre nacionalisme i nacionalistes* (2006). Palma, Moll.

Pons: «De les 34 iniciatives registrades amb el seu nom (interpel·lacions i preguntes), vint-i-vuit plantejaren problemes de les Illes, referits a les més diverses matèries»³ (Pons, 2007). Els anys 1980-1981 va formar part, com a membre del PSOE, de la comissió encarregada de redactar l'avantprojecte d'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears. A les eleccions de l'octubre de 1982 va encapçalar la candidatura socialista al Congrés de Diputats. La seva llista va ser la més votada, aconseguint un 40.6 % dels sufragis. Com a diputat —entre el 10 de novembre de 1982 i el 23 d'abril de 1986—, va formar part de la Comissió Constitucional i de la de Justícia i Interior. A més, va participar molt activament en el debat, la negociació i l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia per a les Illes Balears (1983) i també en la discussió de la Llei Orgànica de l'*Habeas Corpus* (1984), de la Llei de llibertat sindical (1984) i de la Llei de drets i llibertats dels estrangers (1985). Mentre va ser parlamentari, va dur a terme «la recerca en el camp del constitucionalisme comparat, mitjançant les seves estades als Estats Units per tal d'estudiar el federalisme nord-americà i canadenc»⁴ (Peñarrubia, 2007). Poc després de cessar com a diputat, va donar-se de baixa del PSOE. S'havia anat distanciant del partit a mesura que els fets li anaren demostrant que l'aposta que feia per l'autogovern era excessivament tèbia. Tanmateix, la vocació política de Mir i la seva voluntat d'intervenir en els assumptes públics no va quedar estroncada. Així, l'any 1989 impulsà la creació de la Unió Balear, d'ideologia nacionalista i de centre progressista, de la qual ell mateix va ser el secretari general. Després d'un fracàs molt contundent a les eleccions al Congrés de Diputats d'aquell mateix any, varen decidir la confluència amb una altra organització de característiques semblants, Centristes de Balears, que dirigia J. Melià. El resultat va ser el partit Convergència Balear (1991), nacionalista, liberal i progressista. En aquesta ocasió els resultats electorals tampoc foren favorables a l'organització de Mir i Melià: un 2 % a les autonòmiques d'aquell mateix any. Davant les dificultats per consolidar una organització centrista i nacionalista, una part de Convergència Balear va acordar integrar-se a Unió Mallorquina, decisió que Mir no va compartir. És evident que Gregori Mir, que es «considerava ideològicament un liberal d'esquerres i nacionalista, o si es vol un liberal-socialdemòcrata»,⁵ no va reeixir —encara que ho intentés amb insistència— en el seu projecte de crear una organització que fos capaç d'atreure cap al nacionalisme moderat sectors suficientment quantiosos de les classes mitjanes, dels professionals liberals i del món empresarial. Segons el seu pensament, aquest espai polític i electoral, que ell considerava imprescindible per avançar en l'aprofundiment de l'autogovern de les Balears, no quedava atès ni amb els partits estatals, ni amb el nacionalisme d'esquerres i ecologista del PSM, ni amb el mallorquinisme d'escassa consistència ideològica d'Unió Mallorquina.

Durant el seu període de residència a Barcelona (1964-1979), Gregori Mir va participar en nombroses activitats i iniciatives culturals, de les quals almenys una part també tenien intencionalitat política. A les darreries dels seixanta és quan entra en contacte amb alguns intel·lectuals principatins que acaben exercint sobre ell una tasca de mestratge: Josep Lluís Sureda Carrión, Josep Benet i els germans Isidre i Joaquim Molas (Peñarrubia, 2007). Al llarg d'aquells anys, col·labora en els primers volums de la *Gran Enciclopèdia Catalana*, és professor de dret polític a la Universitat de Barcelona, és un dels promotors de les «Jornades de Debat sobre els Països Catalans» (9-11 d'octubre de 1976) i en el volum que se'n va derivar (*Debat sobre els Països Catalans*, 1977) hi

3. La revista *Lluc* (núm. 857, maig-juny de 2007) va dedicar un dossier a Gregori Mir que incloïa els articles següents: «Presentació», de Sebastià Serra, «Gregori Mir, uns dels nostres homenots», d'Isabel Peñarrubia, «Una obra imprescindible», d'Antoni Marimon, i «Gregori Mir al Parlament», de Fèlix Pons. El contingut d'aquest dossier ha estat molt útil per a la redacció de la nostra necrologia de G. Mir.

4. L'article «L'obsolescència del federalisme de Harold J. Laski» (*Afers*, núm. 8, 1988-1989) és un fruit d'aquests estudis.

5. «En record de Josep Melià», *Ibidem.*, p. 192.

ha una comunicació seva, publica articles a *Lluc*, *Serra d'Or*, *Randa* i *Recerques*, és un dels promotors de les dues edicions —Perpinyà (1976) i Palma (1978)— de l'Encontre de Ciències Humanes i Socials dels Països Catalans, participa activament en l'organització del Congrés de Cultura Catalana (1976)... Ja reinstal·lat a Mallorca, Mir continua participant en entitats i iniciatives principatines: durant una dècada (1979-1989) exerceix de director de la Fundació Congrés de Cultura Catalana, creada amb l'objectiu de donar compliment a les resolucions congressuals, amb la qual mantindrà una vinculació perdurable, és un dels impulsors de la I Conferència Econòmica de la Mediterrània (Barcelona, 1985), que «representa l'origen de la fonamentació teòrica de l'Euroregió» (Peñarrubia, 2007), és membre del consell consultiu d'Òmnium Cultural...

L'any 1968 Gregori Mir va matricular a la Universitat de Barcelona la seva tesi doctoral sobre Miquel dels Sants Oliver. Era l'inici d'una tasca investigadora que tindria continuïtat al llarg de molts anys. Amb els nombrosos articles i llibres que va publicar sobre Oliver, Mir es convertí en l'estudiós més important d'aquest escriptor i periodista mallorquí, sens dubte un dels grans intel·lectuals catalans d'entre els segles XIX i XX. La primera aproximació de Mir a Oliver va ser com a editor de textos, molt majoritàriament extrets de les pàgines dels diaris —sobretot de *La Vanguardia*— on s'havien publicat. Cada un dels aplecs que va preparar el va introduir amb un estudi extens i innovador. Al volum *La literatura del desastre* (1974) hi va recollir tres grans sèries d'articles: la primera tracta sobre la generació castellana de 1898; la segona, dels llibres que nombrosos autors estrangers escriviren sobre l'Espanya del segle XIX; la tercera, sota el títol «Escritores catalanes en castellano», és la versió traduïda de la conferència i de l'opuscle *La producció castellana a Catalunya. Segles XVI-XVIII*, de l'any 1909. El segon recull d'articles d'Oliver promogut per Mir va ser *Història i política* (1975). Inclou també tres sèries de textos, traduïts al català: «Cap a un ideal», un assaig ben representatiu del regeneracionisme català, «Dies històrics», una crònica-document sobre l'estat de la política a Madrid poc després de la victòria electoral de Solidaritat Catalana, i «Del liberalisme a la crisi de la consciència liberal». La reedició en català de *La cuestión regional* (1899), feta l'any 1987 a la «Biblioteca dels Clàssics del Nacionalisme Català», d'Edicions de la Magrana, també duu un pròleg de G. Mir. Es tracta d'una anàlisi extensa i molt completa del contingut del llibre. A partir de la segona meitat de la dècada de 1970, les aportacions de Mir sobre Oliver foren constants: la conferència «Significació de l'obra de Miquel dels Sants Oliver i Gabriel Alomar dins la Catalunya contemporània», a l'Ateneu Barcelonès (1975), els escrits «Defensa de la llengua catalana (Articles de Miquel dels Sants Oliver)» (1977), a *Randa*, «Una polèmica sobre el catolicisme i el catalanisme (A propòsit de Miquel dels Sants Oliver i de la crisi de direcció del *Diario de Barcelona*)» (1977), a *Recerques*, i «Miquel dels Sants Oliver i el primer nacionalisme a les Illes Balears» (2003), a *Afers* (2003). L'any 1989 Gregori Mir va doctorar-se a la Universitat de Barcelona amb la tesi *Nacionalisme i síntesi liberal-conservadora (1898-1919). Estudi del pensament polític de Miquel dels Sants Oliver*, dirigida per Isidre Molas. Uns anys després va ser publicada en dos volums pel Consell de Mallorca amb el títol un poc canviat: *Miquel dels Sants Oliver. Nacionalisme i síntesi liberal-conservadora (1898-1919)* (1992). I l'any següent fou objecte d'una nova edició, amb el mateix títol, a una empresa editorial privada,⁶ en un sol volum de més de set-cents pàgines. La pretensió de Mir era «estudiar una ideologia política —allò que denominí síntesi liberal-conservadora— dins un procés històric determinat en el temps i l'espai, tot mitjançant l'obra de Miquel dels Sants Oliver».⁷ Es tracta d'una recerca feta des de la perspectiva de la ciència política, fent ús d'una gran quantitat d'articles —procedents de *La Almu-daina*, *Diario de Barcelona*, *La Vanguardia* i l'*ABC*—, la majoria dels quals fins llavors mai no havien estat recollits en un volum i que, per tant, varen haver de ser localitzats i rescatats de les

6. Miquel Font Editor (Col. «Alicorn», 3).

7. *Ibidem.*, p. 17.

hemeroteques. Mir fa una anàlisi del pensament polític d'Oliver, escatint la seva complexitat, derivada de la seva naturalesa múltiple i ambivalent —liberalisme de matriu anglosaxona i conservadorisme, tradicionalisme i historicisme, catalanisme i regeneracionisme hispànic— i esbrinant quina va ser la seva posició davant els esdeveniments polítics que es varen anar encadenant entre la crisi colonial de 1898 fins a la Gran Guerra, passant per la Solidaritat Catalana, la Setmana Tràgica, la incapacitat de regeneració del sistema polític de la Restauració, l'ascensió i la crisi del catalanisme polític, la col·laboració primer i la ruptura posteriorment entre la Lliga i el maurisme... Aquesta obra de Gregori Mir continua essent l'estudi més complet que a hores d'ara hi ha publicat sobre el pensament i l'obra periodística de M. S. Oliver.

En el terreny de l'edició de textos, Mir va fer dues altres contribucions molt importants. Amb la primera, va voler recuperar una selecció molt àmplia dels escrits sobre la personalitat lingüística, històrico-cultural i política de Mallorca que s'havien publicat —uns pocs en llibres, molt majoritàriament a les revistes i diaris de cada època— al llarg de quasi un segle, des de la sortida de la revista romàntica *La Palma* fins a la Guerra Civil. El resultat de la recerca varen ser els dos volums d'*El mallorquinisme polític (1840-1936). Del regionalisme al nacionalisme* (1975), apareguts a les Edicions Catalanes de París.⁸ L'autoria de Mir va quedar camuflada sota el pseudònim Anselm Lull. El primer gran mèrit d'aquesta obra és que va ser publicada en un moment molt oportú: l'hora en què la mort de Franco havia de permetre l'inici d'un nou cicle històric dins el qual el mallorquinisme polític hi podria tenir un paper rellevant com a element configuratiu de la nova realitat ideològica, política i institucional que s'albirava. Les Illes Balears històricament havien estat un territori políticament molt provincià, sense organitzacions pròpies, del tot dependent de les ideologies i dels partits estatals centralistes. Conèixer el pensament i la història del mallorquinisme polític era un requisit imprescindible per a fer possible que a les Balears es produís una transició i es possessin les bases del futur immediat a partir de dinàmiques polítiques pròpies i auto-centrades en la realitat i en els interessos dels illencs. L'antologia que pacientment va recopilar Gregori Mir va ser decisiva perquè a les Balears hi hagués una continuïtat renovada del mallorquinisme polític, tant en l'àmbit de la generació de noves reflexions com en el de la consolidació de forces polítiques autòctones que es declaraven seguidores d'aquest corrent ideològic. L'any 1990 va sortir una segona edició considerablement ampliada d'*El mallorquinisme polític* —dos volums, quasi vuit-cents pàgines—, ara a l'editorial Moll i amb el nom propi de l'autor en portada. En el pròleg s'explicita ben clarament quina va ser la intenció —a la vegada historiogràfica i política— que va impulsar Gregori Mir a dur l'obra a terme: «La funció del llibre era oferir d'una forma ordenada i sistematitzada un repertori documental de les formulacions nacionalistes i/o autonomistes a Mallorca per tal d'estimular noves reflexions i formulacions. Ahora, ser un element de legitimació en qualsevol alternativa que tendís a fer possible l'autonomia política de les Balears». La segona contribució de Mir a la tasca de la recuperació del patrimoni textual del mallorquinisme polític és el llibre *El nacionalisme de "La Nostra Terra"* (1988), una selecció d'articles que varen ser publicats entre el 1928 i el 1936 a la que és la més important revista cultural mallorquina del segle xx. Amb la lectura dels diferents textos podem conèixer el posicionament polític i cultural del nacionalisme mallorquí majoritari entre les acaballes de la dictadura de Primo de Rivera i el juny de 1936. Mir, en el seu pròleg, el sintetitza en el paràgraf següent: «*La Nostra Terra* formula una teoria de la nacionalitat cultural integrada per diverses regions políticament autònomes, encara que sense dependències polítiques de cap casta, sense, però, negar que el devenir històric pugui conduir a la nacionalitat política».

8. El segon volum inclou tres annexos molt útils: «Cronologia dels fets polítics i culturals més importants relacionats amb el procés nacionalista a Mallorca (1840-1936)», «Notícia biogràfica dels autors dels quals es publiquen textos a l'obra» i «Notícia dels periòdics dels quals es publiquen textos».

Gregori Mir va recopilar a *Els mallorquins i la modernitat* (1981) alguns dels articles que havia donat a conèixer al llarg dels anys anteriors en revistes diverses (*Lluc, Randa, Canigó i Serra d'Or*), el text d'una conferència que va impartir a l'Ateneu Barcelonès i el pròleg que va escriure per a la primera edició d'*El mallorquinisme polític*, el qual finalment no hi havia estat incorporat. Els temes que hi tracta en uns casos tenen un enfocament historicista —el concepte d'Escola Mallorquina, el mallorquinisme polític, el franquisme— i altres fan referència a diferents episodis de l'etapa política del primer postfranquisme a les Balears. Igualment hi ha tres altres articles dedicats a personatges que contribuïren a la modernització ideològica —Jeroni Bibiloni, introductor del socialisme— i a la nacionalització cultural i política —M. S. Oliver i G. Alomar— de Mallorca. L'any 2006 va publicar un nou aplec d'estudis inèdits: *Sobre nacionalisme i nacionalistes a Mallorca*. Segons diu l'autor al pròleg, els textos «giren a l'entorn de la idea de la identitat i nació a Mallorca a partir de fets i de personalitats mallorquines del segle proppassat», un tret característic de les quals és que «tenen un denominador comú, que no és altre que el de ser catalans de Mallorca». S'està referint a M. S. Oliver, G. Alomar, Joan Estelrich, el grup d'intel·lectuals que va fer *La Nostra Terra*, Joan Mascaró i Fornés i J. Melià. Novament hi ha un text sobre el nacionalisme a Mallorca, en aquest cas més interpretatiu que descriptiu. També té molt d'interès l'assaig titulat «Catalans de Mallorca»: hi fa una contraposició entre l'afirmació de la catalanitat cultural de l'illa feta per la gent de *La Nostra Terra* i per un sector del republicanisme i la catalanofòbia explícitada per la dreta de la CEDA i pel seu setmanari *Acción*.

L'any 1975 Gregori Mir va conèixer personalment l'orientalista mallorquí Joan Mascaró i Fornés, professor de la universitat de Cambridge. A partir d'aquell any el va visitar en nombroses ocasions tant a la seu universitària com a la seva residència de Coberton (Cambridge). Entre ambdós es va establir una relació de profunda amistat. En morir Mascaró, Mir es convertí en el marmessor del seu llegat, amb l'encàrrec de promoure'n la traducció al català, i també en el tutor del seu fill discapacitat. La vídua de Mascaró li va donar una part de la biblioteca personal del seu espòs, uns 1.500 exemplars. Mir els va cedir l'any 2000 a la Universitat de les Illes Balears. La dedicació a l'estudi de l'obra de Mascaró i a la seva difusió va ser una línia de treball important per a Mir. Així, al volum *Sobre nacionalisme i nacionalistes a Mallorca* (2006) hi va incloure l'extens assaig «Joan Mascaró: mundialització i identitat nacional», en el qual sobretot analitza el pensament de l'orientalista sobre el diàleg intercultural i la qüestió nacional dels mallorquins i els catalans. També va redactar un pròleg per a l'obra *Diàlegs amb l'Índia* (2001). Tanmateix, l'aportació més destacable de Mir en referència a Mascaró són els dos volums de la seva correspondència que va publicar l'any 1998.⁹ Són més de cinc-cents cartes, amb corresponals de molta rellevància intel·lectual (F. de B. Moll, Gabriel Alomar, Carles Riba, Josep Trueta, Joaquim Xirau, Jorge Guillén, Salvador de Madariaga, Miquel Ferrà, Marià Solà, Miquel Forteza, Carles Pi i Sunyer...), escrites en els temps convulsos de dues postguerras i intercanviades entre personatges que s'havien conegut a la Mallorca o a la Barcelona republicanes i que ara vivien dispersos per tres continents.

Un altre esdeveniment històric que va merèixer l'interès de Gregori Mir va ser la Guerra Civil espanyola. En bona lògica la va considerar un fet que va estroncar el desenvolupament del mallorquinisme polític i també el procés de democratització i de modernització que s'estava produint a les Balears i al conjunt de l'Estat espanyol en l'etapa republicana. Mir va assumir diferents tasques d'assessorament i de col·laboració en obres audiovisuals, periodístiques o bibliogràfiques importants: fou un dels assessors de la sèrie de TVE *España en guerra (1936-1939)* (1987), de trenta-un capítols, i de la col·lecció *La Guerra civil a Mallorca poble a poble*, publicada per Documenta Balear a partir de 1996; escriví el pròleg a una reedició d'*El desembarco en Mallorca* (1987),

9. *Correspondència de Joan Mascaró (1930-1986)* (1998). Mallorca, Editorial Moll («Els treballs i els dies», 46). Volum I: 414 p; volum II: 364 p.

d'Alberto Bayo; i va participar en el col·leccionable «Memòria civil. Mallorca en guerra», que va publicar el diari *Baleares* (1986). Tanmateix, la seva aportació més valuosa a l'estudi de la Guerra Civil és la monografia *Aturar la guerra. Les gestions secretes de Lluís Companys davant del govern britànic* (2006). Fent ús d'una nombrosa documentació, una part de la qual procedia del Foreign Office, analitza les gestions fetes, per encàrrec del president Lluís Companys, per Josep M. Batista i Roca i Pere Bosch Gimpera davant el govern britànic perquè encapçalés una intervenció internacional per aturar la Guerra Civil espanyola. Era previsible que Mir continués fent noves aportacions historiogràfiques valuoses a partir dels fons documentals britànics sobre la Guerra Civil a què havia pogut tenir accés. Malauradament, la fatalitat li va sortir a camí. El 28 d'abril de 2006 patí un accident cardiovascular que el va deixar inhabilitat del tot per a la vida pública i intel·lectual. Deu anys després, el 28 de febrer de 2016, als 76 anys, va morir a Palma, a l'Hospital de Son Espases. Els mitjans de comunicació parlaren d'ell com a advocat, historiador i polític.

Al llarg dels anys, Gregori Mir va rebre diferents reconeixements per la seva activitat d'historiador i polític. L'Obra Cultural Balear concedí el premi Miquel dels Sants Oliver a la reedició d'*El mallorquinisme polític* (1990). De la Generalitat de Catalunya va rebre la Creu de Sant Jordi (1998). La Comunitat Autònoma de les Illes Balears li donà la Medalla d'Or (2003) per haver participat en l'elaboració de l'Estatut d'Autonomia per a les Illes Balears. La delegació de Campos de l'Obra Cultural Balear li va retre un homenatge i li atorgà (el 28 d'agost de 2009) el Reconeixement de Mèrits «per la seva important tasca cultural i política». A més, per a l'ocasió es va publicar un opuscle que incloïa nombrosos escrits sobre la seva biografia i obra.¹⁰

L'aportació intel·lectual de Gregori Mir sobretot va ser molt important en un triple front: el del recobriment del patrimoni historicoideològic escrit del mallorquinisme polític, el de l'anàlisi a fons del pensament de Miquel dels Sants Oliver, un dels grans intel·lectuals contemporanis del nostre país, i el de la contribució al coneixement de Joan Mascaró i Fornés, l'epistolari del qual té un enorme interès. Amb els seus llibres i amb les seves accions polítiques —acompanyades també de nombrosos articles a la premsa escrita, especialment a *La Última Hora* i el *Diario de Mallorca*— Mir va contribuir molt especialment a recuperar i a difondre la tradició del mallorquinisme polític i a dotar-la de noves energies i de nous arguments amb què afrontar els reptes del present i del futur de les Balears.

Damià PONS
Universitat de les Illes Balears

HEINZ JÜRGEN WOLF
(1936-2016)

1. El dia 26 de març del 2016 traspassava a Colònia, a l'edat de 80 anys, Heinz Jürgen Wolf, catedràtic i després professor emèrit (2001) de Lingüística romànica (*Romanische Sprachwissenschaft*). Havia cursat els estudis de *Romanistik* a la Universitat de Köln on va aconseguir el doctorat l'any 1963 amb una dissertació que abordava un dels grups temàtics més eficaçment conreats al llarg de tota la seva vida: l'*onomàstica* (Wolf, 1964). Obtingué la prestigiosa càtedra del *Romanisches Seminar* de la propera Bonn —la que havia estat de Wilhelm Meyer-Lübke— l'any 1974, on va lliurar-se de ple la resta de la seva vida a l'ensenyament i a la investigació. Reconegut unànimement com un dels més sòlids romanistes alemanys, més que més pel que fa a la

10. *Reconeixement de mèrits a Gregori Mir* (2009). Campos, Impremta Adrover, 58 p. Hi trobem materials diversos d'Antònia Sitjar, Joan Juan Pons, Damià Huguet, Fèlix Pons, Pere Ollers, Isabel Peñarubia, Joan Adrover, Montserrat Alcaraz, i del mateix Gregori Mir.